

[Барбюзес или Барбюзос: Βαρβύσης, Βάρβυσος в статията Ἡράκλειος на лексикона Суда, Βαρβύσιος; Βορβύσης у Georg. Codinus p. 4 Bonn; вж. формата Βαρβύζης; Dion. Byz., An. Bosp., frg. 16-18; Georg. Cedr. 2.80B; Niceph. Greg., 2. 847. 858. 1291; Βαρβούσης у схолиастите; вж. Oberhammer 1897: 5-6] било наимеованието на малката река, дн. Kağithane, която се слива с река Кидарос (Κύδαρος, дн. Alibeyköy) преди и двете да се влеят в залива Керас (Κέρας – τὸ κέρας, гр. рог) на Златния Рог (Хризокерас: Χρυσοκέρας), при т.нар. „Сладки води на Европа” или Σαλτὰ θάλασσα. Двете реки текат съответно от запад и северозапад и били смятани от византийците [Hesych., fr. 3, §8, p. 148 Müller] като източник на просперитет и дори на съществуването на техния град.□

Двете реки се сливат под хълма, наричан в древността с името на нимфата Семестра (Σεμέστρη или Σεμύστρα – дн. Силивритепе), където имало посветен на нея олтар (Σημύστρας βωμός). Вярвало се, че там се е появило най-старото селище на Бизантион [Dion. Byz., An. Bosp., 38, p. 11f. Wescher; Hesych., fr. 3-4, 147-154 Müller; Chron. Pasch., 264-265, 12-40, 493-495 Dindorf; Georg. Cod., p. 4 Bonn]. За съжаление вливащите се в Златния рог реки – и особено Б. – са затлачили с тиня голяма част от неговото крайбрежие в тази му част и евентуалните древни селища са отдавна потънали в нея. Още към времето на Дионисий Византийски този процес е бил така напреднал, че в дъното на залива, при вливането на двете реки в него, можели да се придвижват само леки малки съдове като рибарските лодки, докато за по-тежките кораби достъпът бил невъзможен. Редовни археологически проучвания не са провеждани тук и само инцидентните находки не позволяват реконструкция на праисторическия облик на региона [Dönmez 2006: 239-264; за находките от археологическите разкопки при старата електростанция в региона вж. Örgen, De Chaisemartin: 1984].□ Пак в същия ареал древните митове локализируют раждането на Керое или Кероеса [Κερόη, Κερόεσσα у Hesych., fr. 3, §3, p. 147 Müller; Georg. Codin, p. 4 Praeger], дъщеря на превърната в крава възлюбена на Зевс Ио, и майка на епонима на града Бизантион, Бизас, обявена за Тихе на града от съпругата му Фидалейа.□ Хезихий от Милет [fr. 3, §3, p. 147 Müller], препредавайки няколко версии за основаването на Бизантион и свързаната с това митологична генеалогия, локализира тъкмо при сливането на двете реки, Кидарос и Б. (маркирано от олтара на Семестре), митологичния разказ за ценностното изпитание на Бизас, на което той бил подложен от местния цар на траките Мелиас, епоним на един от морските заливи в Босфора. Той го изпратил да убие див бик. Побеждавайки го, Бизас извършил жертвоприношението му тъкмо на това място. В този момент от небето се спуснал орел/гарван, грабнал сърцето на жертвено животно и качнал на носа на Босфора, точно срещу Хризополис, наречен на името на Хриса, дъщеря на Хризеида и Агамемнон, където Ифигения издигнала паметник в нейна памет. Така било определено мястото на бъдещия град на Бизас, Бизантион [Dionys. Byzant. §24, 15, pp. 12-13 Wescher]. Мигът ясно указва местоположението на първоначалното, предемпориално тракийско селище и на по-късно издигнатия от гръцките апойкисти емпорион на т.нар. Исторически полуостров. Според една от множеството митологични версии у Дионисий Византийски в неговото съчинени Anaplus Bospori или De Bospori navigatione – Пътуване през Босфора или За навигацията на Босфора [frg. 18-22, 28-30] Б. е речен бог, отгледал хероя-эпоним на Бизантион, Бюзас, на мястото, наречено на нимфата Семестра, т.е. при сливането на двете реки. Още В. Томашек [Tomaschek 1980: II, 2, 94] включва името на Б. в списъка на тракийските хидроними. Д. Георгакас [Georgacas 1947: 349] обръща внимание на втората съставна част на наименованието на реката –βύζης, която се среща в редица топоними в Древна Тракия като Βύζη, Βυζία, Βύζηρες, както и в името на самия град Бизантион. Във формата на наименованието Βυζάντιον с основа *βυζ- по-старите изследвания разпознават „предтракийска” (средиземноморска, пелазгиска, илирийска) дума за „вода”, а в *Βυζα – за „река” [Georgacas 1947: 349; вж. Oštip 1929; 23-25]. Д. Дечев [Detschew 1976: 42; срв. Янакиева 2010: 48] включва името в тракийските езикови остатъци заради етно-културния контекст, в който то често се появява. Името евентуално е двусосновно и съдържа в основата си това на хероя-ойкист на Бизантион – Бизас (Βύζας/Βύζης, Βύζαντας) или на нимфата, която го отгледала, Бизиа, и може би е производно от него. Ваня Лозанова□